

Jabatan Perkhidmatan Veterinar Sabah

LAPORAN TAHUNAN 2022

**MALAYSIA
MADANI**

Isi Kandungan

Kandungan	m/s
Perutusan Pengarah	2
Profil Jabatan	3-5
Seksyen Perancangan	6-7
Pembangunan Industri Ternakan	8-12
Bahagian Kesihatan Veterinar	13-28
Galeri 2022	29-31

PERUTUSAN PENGARAH

Salam Sejahtera

Seiring dengan visi DVS Sabah untuk menjadi agen peneraju transformasi perkhidmatan veterinar dan industri ternakan. Pada tahun 2022, Jabatan ini telah maju selangkah lagi dengan pelaksanaan aktiviti-aktiviti serta pencapaian-pencapaian yang boleh dibanggakan. Laporan ini memaparkan rekod-rekod semua aktiviti yang telah berjaya dilaksanakan pada tahun 2022 sebagai rujukan dalaman kepada pegawai jabatan dan semua pemegang taruh yang berkenaan.

Pencapaian DVS Sabah sepanjang tahun 2022 bukannya datang bergolek tetapi merupakan manifestasi kerja berpasukan di kalangan warga DVS Sabah. Diharapkan kerjasama serta amanah ini dapat dikekalkan dan terus dimantapkan pada masa-masa hadapan.

Sekian, terima kasih.

Pengarah Jabatan Perkhidmatan Veterinar
Sabah

PROFIL JABATAN

LOGO JABATAN PERKHIDMATAN VETERINAR SABAH

TAFSIRAN LOGO

Keterangan:

Logo ini merupakan kesinambungan daripada logo yang lama di mana terdapat lingkaran yang bertulis nama jabatan yang baru iaitu Jabatan Perkhidmatan Veterinar Sabah.

Tanduk:

Mewakili visi dan misi jabatan iaitu:

- Industri ternakan yang komersial, bersepadu dan mantap untuk mengeluarkan makanan yang berkualiti bagi mencapai tahap sara diri yang berkekalan dan eksport.
- Memberikan perkhidmatan veterinar dan pengurusan ternakan yang professional sebagai pemangkin kepada industri ternakan yang mantap bagi membekal makanan daripada hasil ternakan yang bermutu dan selamat.

Huruf V:

Melambangkan perkhidmatan veterinar serta lima (5) objektif utama Jabatan iaitu:

- Mencegah, mengawal dan membasmi penyakit-penyakit haiwan dan zoonotik.
- Menentukan bahan-bahan haiwan untuk makanan suci, bersih dan sesuai untuk dimakan.
- Menggalakkan pertumbuhan dan pembangunan industri haiwan yang mantap.
- Menggalakkan pertumbuhan dan pembangunan industri makanan haiwan.
- Menentukan kebajikan dan kesejahteraan semua haiwan sentiasa terpelihara.

Bentuk Telur:

Menggambarkan simbol benih lembaga di mana semua kehidupan bermula untuk pertumbuhan dan perkembangan

Warna Ungu:

Mewakili perkhidmatan veterinar.

Warna Putih:

Menggambarkan kebersihan bumi Negeri Sabah, di mana status kesihatan yang bebas daripada penyakit haiwan utama.

Warna Hijau:

Mewakili kawasan kehijauan dalam negeri iaitu padang ragut dan makanan untuk ternakan

Warna Merah:

Mewakili perkhidmatan yang diamanahkan kepada jabatan.

Pada keseluruhannya logo ini melambangkan moto jabatan iaitu ***Pengeluaran dan kesihatan ternakan yang mapan.***

LATAR BELAKANG

Jabatan Perkhidmatan Veterinar Sabah (sebelum ini dikenali sebagai Jabatan Perkhidmatan Haiwan dan Perusahaan Ternak) merupakan salah satu daripada empat jabatan di bawah naungan Kementerian Pertanian dan Industri Makanan Sabah. Jabatan ini telah diwujudkan pada 1hb Januari 1976. Sebelum ini sektor ternakan di Sabah telah dikawalselia oleh jabatan pertanian Sabah dibawah naungan Bahagian Perusahaan Ternak yang diketuai oleh seorang Penolong Pengarah.

Tugas Utama pada waktu tersebut sebahagian besar meliputi program pencegahan jangkitan penyakit dan rawatan ternakan. Hanya pada 1 Januari 1976, Bahagian ini ditauliahkan menjadi sebuah jabatan dengan nama Jabatan Perkhidmatan Haiwan dan Perusahaan Ternak diketuai oleh seorang Pengarah. Aktiviti jabatan ini juga diperluaskan untuk mencakup pengeluaran dan pembangunan industri ternakan di Sabah.

VISI

Untuk menjadi agen peneraju transformasi perkhidmatan veterinar dan industri ternakan yang dinamik.

MISI

Memberikan perkhidmatan veterinar dan pengurusan ternak yang professional dan inovatif kepada industri ternakan bagi menjamin pengeluaran makanan yang berkualiti dan selamat.

OBJEKTIF

- I. Mencegah, mengawal dan membasmi penyakit-penyakit haiwan dan zoonotik.
- II. Menentukan bahan-bahan haiwan untuk makanan manusia suci, bersih dan sesuai untuk dimakan.
- III. Menggalakkan pertumbuhan dan pembangunan industri haiwan yang mantap.
- IV. Menggalakkan pertumbuhan dan pembangunan industri makanan haiwan.
- V. Menentukan kebajikan dan kesejahteraan semua haiwan sentiasa dipelihara.

FUNGSI

- I. Pengeluaran ternakan, hasil ternakan dan makanan ternakan.
- II. Pengawalan, pencegahan dan penghapusan penyakit haiwan, kuarantin dan penyelidikan.
- III. Penggandaan latihan bagi industri ternakan.
- IV. Pengawalan import dan eksport ternakan dan hasil ternakan.
- V. Pemeriksaan daging, susu, telur dan pengawalan tempat penyembelihan.
- VI. Pengembangan pengeluaran dan kesihatan ternakan.

SEKSYEN PERANCANGAN

Latihan dan Kursus

Aktiviti latihan untuk kakitangan Jabatan Perkhidmatan Veterinar Sabah (DVS) dan juga untuk penternak telah mula dilaksanakan di Pusat Latihan Menternak, Bantayan (PLMB) yang siap dibina pada tahun 1989 dan mula menawarkan pelbagai program latihan pada bulan Julai 1989. Pada Januari 2005, pihak pengurusan tertinggi DVS telah membuat keputusan untuk menggabungkan Unit Latihan, Unit Penyelidikan dan Unit Penerangan yang ditempatkan di kawasan yang sama menjadi kompleks latihan yang lebih besar dan dikenali sebagai Pusat Pengurusan Veterinar (PPV) dan ditadbir oleh seorang Pegawai Penguasa Latihan. Pegawai Penguasa Latihan pula bertanggungjawab kepada Ketua Penolong Pengarah Kanan, Seksyen Perancangan, Ibu Pejabat DVS, Wisma Pertanian Kota Kinabalu. Kompleks latihan ini ditubuhkan sebagai usaha kerajaan Negeri Sabah melalui DVS Sabah untuk meningkatkan kompetensi kerja pegawai atau kakitangan jabatan dan juga penternak serta orang awam melalui peningkatan tahap pengetahuan, kemahiran dan membentuk sikap positif bersesuaian dengan aspirasi kerajaan ke arah memajukan lagi bidang industri ternakan di Sabah.

Unit Perpustakaan

Objektif

1. Menyimpan dan memelihara bahan-bahan terbitan Jabatan Perkhidmatan Veterinar Sabah supaya bahan ini terjaga dengan selamat sebagai koleksi terbitan jabatan dan dapat digunakan sepanjang zaman.
2. Membekal dan mengumpul koleksi bahan perpustakaan dalam subjek-subjek yang lebih komprehensif bagi memenuhi kehendak pelanggan dan keperluan organisasi dalam mencapai visi dan misi jabatan.
3. Membantu pihak Perpustakaan Negara Malaysia dan Perpustakaan Negeri Sabah dalam menggalakkan penggunaan dan kemudahan perkhidmatan dan sumber-sumber perpustakaan kearah masyarakat yang berilmu pengetahuan.
4. Memastikan setiap maklumat disebar, dipelajari dan digunakan oleh setiap anggota dan pegawai di jabatan kerajaan.

Jadual 1: Jumlah pengunjung dan pengguna bahan

Perkara	Ibu Pejabat
a. Pengunjung	4932 orang
b. Pinjaman Bahan	BukuTeks = 34 naskhah
c. Peminjam	28 orang
d. Ahli Baharu	2 orang
e. Rujukan Bahan	26 naskhah

Jadual 2: Jumlah perolehan bahan

Perkara	Bilangan	Kos (Rm)
A. Bukuteks	5 naskhah	235.10
B. Terbitan Jabatan	255 naskhah *TJ(DVS Sabah) = 203 naskhah *TJ (Pelbagai) = 52 naskhah	0.00
C. Terbitan Berkala		
i. Journal	3 Judul = 41 naskhah	38,534.77
ii. Majalah Ilmiah	2 Judul = 3 naskhah	57.80
iii. Pelbagai	12 Judul = 29 naskhah	0.00
JUMLAH KESURUHAN		38,837.67

PEMBANGUNAN INDUSTRI TERNAKAN

Industri Tenusu

Pendahuluan

Projek Lembu Tenusu (PLT) yang telah diperkenalkan oleh JPHPT sejak tahun 1982 telah diubah tajuknya menjadi Projek Menaik Taraf Pusat Pengumpulan Susu Sabah dengan skop dan lokasi yang sama. Beberapa strategi telah dirancang dengan rapi dan teratur untuk mencapai objektif-objektifnya. Sistem projek ini yang dirangka secara PAKEJ telah merangsang perkembangan projek ini mengikut perancangan. Jumlah penternak yang masih aktif pengeluaran susu segar sebanyak 7,539,256.50 juta liter. Produksi susu tahun 2022 telah mengalami penurunan jika dibandingkan dengan pengeluaran susu pada tahun 2021 iaitu sebanyak 8,435,997.20 juta Liter.

Pengeluaran Susu Segar

Pengeluaran susu segar bagi negeri Sabah pada tahun 2022 telah mengalami penurunan sebanyak 896,720.70. kadar kelahiran dan kematian juga mengalami penurunan.

Jadual 3: Perbandingan Prestasi Projek Lembu Tenusu Mengikut Daerah (2021-2022)

MCC	SUMBANGAN								
	PROD. SUSU		KELAHIRAN		KEMATIAN		PROD.	LAHIR	MATI
	2021	2022	2021	2022	2021	2022	SUSU(%)	(%)	(%)
Keningau	7,231,260.10	6,449,478.50	5660	1,820	1572	529	-12	-211	-197
Tenom	515,120.10	487,063	133	195	740	2	-5.76	32	-37
Kudat	26,501	9,880	10	4	5	5	-168	-150	0
Tawau	73,056	38,612	46	11	36	4	-89	-318	-800
K.Marudu	397,351	422,791	68	69	0	0	6	1.4	0
Tuaran	11,857	0	8	2	7	38	0	-300	82
Beaufort	62,565	24,649	51	28	14	7	-154	-82	-100
Bongawan	0	0	0	0	0	0	0	0	0
M'bakut	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Ranau	74,297	47,752	27	35	5	23	-56	23	78

Papar	39,434	59,031	18	17	11	9	33	-5.9	-22
M'buk	4,556	0	4	3	5	5	0	-33	0
Jumlah	8,435,997.20	7,539,256.50	6,026	2,184	2,395	622	-446	-1044	-997

Pengeluaran dan Kerosakan Susu Tahun 2022

Pada tahun ini, pengeluaran susu mengalami penurunan sedikit berbanding tahun lalu. pada tahun ini namun jumlah kerosakan susu masih dianggap tinggi. Jumlah pengeluaran susu dari projek ini pada tahun 2022 adalah 7,539,256.50 liter, daripada jumlah tersebut hanya 7,539,257 liter sahaja yang dapat dipasarkan dalam keadaan baik, sementara sebanyak 285,540.50 liter mengalami kerosakan. Punca kerosakan di peringkat PPS adalah disebabkan oleh chiller yang gagal berfungsi dengan baik, dan putus bekalan elektrik. Jadual di bawah memperlihatkan jumlah pengeluaran susu dan kerosakan susu sepanjang tahun 2022.

Jadual 4: Pengeluaran dan kerosakan susu Tahun 2022

Bil	Daerah	Produksi susu (liter)	Kerosakan susu /Penyebab (liter)				
			letrik	Kemalangan	antibiotik	MBRT	Jumlah
1	Keningau	6,449,479	9675.57	3214	2880	96.049.31	15769.57
2	Tenom	487,063	0	0	0	249236	249236
3	Kudat	9,880	0	0	0	0	0
4	Tawau	38,612	0	1.939	0	639	640.939
5	K. Marudu	422,791	0	0	13794	0	13794
6	Tuaran	0	0	0	0	0	0
7	Beaufort	24,649	549	0	0	2028	3377
8	Ranau	47,752	0	0	0	0	0
9	Menumbok	0	0	0	0	0	0
10	Papar	59,031	627	0	0	2096	2723
Total (liter)		7,539,257	10851.6	3215.939	16674	254799	285,540.50

Seksyen Pembangunan Sumber Genetik

Objektif

- I. Menyusun semula sistem pengurusan ladang-ladang ternakan jabatan sebagai model ladang yang berimpak tinggi dalam Rancangan Malaysia ke 11.
- II. Menyelaras pengeluaran baka ternakan bernilai biak tinggi dalam Rancangan Malaysia ke 11.
- III. Menilai dan menambahbaik pelbagai teknologi dan sistem pengeluaran ternakan ladang dan hasil ternakan yang sedia ada dalam tempoh Rancangan Malaysia ke 11.
- IV. Memberi khidmat kepakaran teknikal, bimbingan dan latihan dalam aspek pengeluaran dan pengurusan ternakan serta hasil ternakan dalam tempoh Rancangan Malaysia ke 11.
- V. Menjalinkan kolaborasi/kerjasama dengan pelbagai pihak dalam bidang kaji selidik gunaan dalam tempoh Rancangan Malaysia ke 11.
- VI. Melaksanakan program kepastian kualiti untuk pentauliahan MYGAP dalam tempoh Rancangan Malaysia ke 11.

Jadual 5: Prestasi Ladang Ruminan Jabatan DVS 2022

LADANG	POPULASI	KELAHIRAN	KEMATIAN	JUAL		AGIHAN	HASIL (RM)
				BAKA	TAKAI		
PUSAT PEMBIAKBAKAAN KAMBING BOER, BONGAWAN	66	6	37	-	2	-	1,160.00
PUSAT PEMBIAKBAKAAN KAMBING, LAHAD DATU	90	47	18	1	1	4	592.00
PUSAT PEMBIAKBAKAAN BAKA KAMBING SABAHAN KUNAK (LADANG)	96	49	34	1	7	-	2,990.00
PUSAT PEMBIAKBAKAAN BAKA KAMBING SABAHAN KUNAK (PSE)	139	40	31	5	2	2	5,628.00
PEMBIAKBAKAAN KAMBING DAN BEBIRI DAERAH RANAU	407	23	80	11	1	-	4,569.00
PUSAT PEMBIAKBAKAAN KAMBING PURUTAN TAMBUNAN	163	12	19	-	3	-	916.00
PUSAT PEMBIAKBAKAAN BEBIRI TELUPID	175	19	21	-	-	-	-
PUSAT PENINGKATAN PEMBIAKBAKAAN LEMBU PEDAGING SEBATIK	260	18	3	-	22	-	38,384.00
PUSAT PEMBIAKBAKAAN LEMBU PEDAGING TIMBANG MENGGARIS	121	10	18	-	8	-	14,384.00
PUSAT PEMBIAKBAKAAN LEMBU PEDAGING KALUMPANG SEMPORNA	84	7	23	-	11	-	27,288.00
PUSAT NUKLEUS LEMBU BRAHMAN TAWAU	375	89	45	9	29	52	345,188.00
PUSAT PEMBIAKBAKAAN LEMBU PEDAGING WARIO, KOTA BELUD	128	4	66	20	22	-	137,201.00
STESEN PEMBANGUNAN TERNAKAN NABAWAN (KAMBING)	176	27	42	2	2	-	1,725.00
STESEN PEMBANGUNAN TERNAKAN NABAWAN (LEMBU)	45	-	20	-	1	-	3,040.00
PROJEK LADANG PEMBIAKBAKAAN KERBAU SAWAH NUKLEUS TELUPID	87	8	15	-	8	-	28,216.00
PUSAT PEMBIAKBAKAAN KERBAU TELUPID	431	47	35	6	19	8	68,378.00
PUSAT KEMAJUAN PAYAU TELUPID	282	29	7	16	19	-	28,171.00

Jadual 6: Jenis Makanan Ternakan dan Jumlah di Keluarkan 2022

JENIS MAKANAN TERNAKAN	BILANGAN KARUNG	BERAT (M.TON)	Peratus(%)
Lembu Tenusu (Dairy Supplement)	396	19.80	2.65
Lembu Pedaging (Cattle Supplement)	7,593	379.65	50.85
Lembu Pemula (Calf Starter)	233	11.65	1.56
Kambing Pembesar (Goat Supplement)	4059	202.95	27.19
Itik Pembiak (Duck Breeder)	1177	58.85	7.88
Ayam Pembiak (Poultry Breeder)	392	19.60	2.63
Ayam Pemula (Poultry Starter)	71	3.55	0.48
Puyuh Pemula (Quail Starter)	64	3.2	0.43
Biri-biri (Sheep Supplement)	946	47.3	6.34
Angsa Pembiak (Geese Breeder)	-	-	-
Turki Pembiak (Turkey Breeder)	-	-	-
Jumlah	14,931	746.55	100

Jadual 7: Jenis Makanan Ternakan dan Jumlah di Bekalkan Ke ladang 2022

JENIS MAKANAN TERNAKAN	BILANGAN KARUNG	BERAT (M.TON)	Peratus(%)
Lembu Tenusu (Dairy Supplement)	396	19.8	2.63
Lembu Pedaging (Cattle Supplement)	7,557	377.85	50.15
Lembu Pemula (Calf Starter)	272	13.6	1.81
Kambing Pembesar (Goat Supplement)	4,118	205.9	27.33
Itik Pembiak (Duck Breeder)	1,133	56.65	7.52
Ayam Pembiak (Poultry Breeder)	392	19.60	2.60
Ayam Pemula (Poultry Starter)	71	3.55	0.47
Puyuh Pemula (Quail Starter)	64	3.2	0.42
Angsa Pembiak (Geese Breeder)	-	-	-
Turki Pembiak (Turkey Breeder)	-	-	-
Biri-biri (Sheep Supplement)	1,065	53.25	7.07
Jumlah	15,068	753.40	100

BAHAGIAN KESIHATAN VETERINAR

Seksyen Penguatkuasa Veterinar

Pengenalan

Unit Penguatkuasaan Veterinar adalah salah satu unit dibawah Seksyen Kesihatan Awam Veterinar dan Penguatkuasaan, Bahagian Perkhidmatan Veterinar. Unit Kesihatan Awam Veterinar telah diwujudkan pada tahun 1986 dibawah seliaan Pegawai Veterinar, di Kepayan. Pada tahun 1994, unit ini dipisahkan dari pentadbiran Pejabat Wilayah Jabatan Perkhidmatan Haiwan dan Perusahaan Ternak Kepayan, Kota Kinabalu dan diletakkan langsung di bawah Bahagian Epidemiologi dan Perubatan Veterinar. Pada tahun 1998, unit ini ditukar nama menjadi Unit Pencegahan Penyakit Eksotik dan Kesihatan Awam Veterinar. Unit ini kemudiannya dipisahkan daripada Bahagian Epidemiologi dan Perubatan Veterinar pada tahun 2005 dan dijadikan sebagai satu bahagian berasingan iaitu Bahagian Kesihatan Awam Veterinar dan Penguatkuasaan, KAVP.

Jadual 8: Bilangan Aktiviti Unit Operasi

Bil	Aktiviti	Pusat	Wilayah Beaufort	Wilayah Kota Kinabalu	Wilayah Kudat	Wilayah Keningau	Wilayah Sandakan	Wilayah Tawau
1	Pemeriksaan Premis Perniagaan (Pasar/Supermarket/Coldroom)	52	254	40	15	115	118	59
2	Pemeriksaan RPH Swasta Tidak Berlesen	5	10	0	0	70	79	0
3	Pemeriksaan Ladang Ternakan Tidak Berlesen	0	15	38	7	47	1	0
4	Pemeriksaan Aduan Pencemaran Ladang Babi/Ayam/Ruminan	9	5	15	2	3	4	4
5	Pemeriksaan Aduan Kebajikan/Kezaliman Haiwan	17	0	41	0	1	6	11
6	Pengambilan Sampel Barangan Rampasan	40	61	16		23	3	24
7	Pelupusan Barangan Rampasan	41	4	2	0	0	3	6
8	Operasi Terancang	37	74	6	0	0	10	2
9	Bilangan Kes Rampasan	35	35	0	1	0	9	4
Jumlah Kecil		236	458	158	25	259	233	110

Jadual 9: Unit Penyiasatan

Bil	Aktiviti	Pusat	Wilayah Beaufort	Wilayah Kota Kinabalu	Wilayah Kudat	Wilayah Keningau	Wilayah Sandakan	Wilayah Tawau	Jumlah
1	Kertas Penyiasatan Kompaun	107	0	0	0	0	0	4	111
2	Kertas Siasatan Saman	4	0	0	0	0	0	0	4

Jadual 10: Unit Pendakwaan

Bil	Aktiviti	Pusat	Wilayah Beaufort	Wilayah Kota Kinabalu	Wilayah Kudat	Wilayah Keningau	Wilayah Sandakan	Wilayah Tawau	Jumlah
1	Pendakwaan	1	0	0	0	0	0	0	1
2	Kompaun	65	35	0	3	0	0	4	107

Jadual 11: Hasil Rampasan 2022

No.	Jenis Rampasan	Jumlah
1.	Anjing	3 ekor
2.	Kucing	36 ekor
3.	Ayam Kampung	37 ekor
4.	Arnab	1 ekor
5.	Kerbau	8 ekor
6.	Ayam beku	117,101 kg
7.	Produk Ayam	162.46 kg
8.	Daging Lembu Beku	27.1

9.	Produk Daging Lembu	34.24
10.	Daging Babi Salai	151.2
11.	Daging Babi Beku	267
12.	Produk Daging Babi Dalam Tin	1584 tin
13.	Daging Kambing beku	34.4 kg
14.	Produk daging Itik	81 kg
15.	Susu UHT	24 L
16.	Fresh Milk	120 L
17.	Mozzarella Cheese Mama Lena	10,000 kg
18.	Pelbagai Jenis Yogurt	19.6 L
19.	Telur Ayam	653,159 biji
20.	Telur Masin	265 biji
21.	Sarang Burung Walit	13.545 kg
22.	Makanan kucing (Cuties Cat)	1500 packet
23.	Makanan Anjing (Royal Dog Food)	3600 tin

Hasil Kutipan Kompaun

- RM227,618.00

Makmal Diagnosa Veterinar

Pengenalan

Perkhidmatan makmal bermula pada tahun 1955 tetapi bangunan makmal yang digunakan pada ketika ini hanya didirikan pada tahun 1969. Ianya dirasmikan oleh Menteri Pertanian & Perikanan Encik Mohd Said bin Keruak pada 7hb Januari, 1969 dan dikenali sebagai Pusat Penyelidikan Penyakit Ternakan (Animal Disease Research Centre) tetapi namanya diubah kepada Makmal Diagnosa Veterinar Kota Kinabalu (MDVKK) pada tahun 2009. Pada ketika itu ianya hanya terdiri daripada beberapa unit seperti mikrobiologi, Parasitologi dan Patologi untuk menampung beberapa ujian diagnosa asas penyakit.

Jadual 12: spesifikasi output makmal untuk bulan disember 2022

PETUNJUK PRESTASI	JAN	FEB	MAC	APR	MEI	JUN	JUL	OGOS	SEPT	OKT	NOV	DIS	JUMLAH
Makmal Diagnosa Veterinar <KOTA KINABALU>													
Bil Kes	266	207	229	183	177	316	266	335	325	315	256	214	3,089
Bil Spesimen	2812	1469	2901	2,056	1,963	3,394	3,230	4,300	5,440	3,728	2,567	3,377	37,237
Bil Ujian	3236	1439	1813	1,592	2,157	3,112	2,729	3,705	2,270	3,151	2,708	2,961	30,873
Bacteriologi													
Bil Kes	147	51	144	81	74	114	128	167	209	130	128	161	1,534
Bil Spesimen	665	193	593	340	295	480	440	576	585	507	460	670	5,804
Bil Ujian	665	193	593	340	295	480	440	576	585	507	460	670	5,804
Virology													
Bil Kes	21	18	24	19	16	31	54	42	14	7	13	22	281
Bil Spesimen	33	28	51	34	37	63	109	117	35	64	79	256	906
Bil Ujian	64	48	96	81	76	129	213	263	66	128	158	484	1,806
Parasitology & Hematology													
Bil Kes	51	34	38	18	18	80	47	43	33	53	38	71	524
Bil Spesimen	158	153	73	50	130	236	232	276	167	226	158	182	2,041
Bil Ujian	158	153	73	60	135	251	237	441	167	226	158	247	2,306
Pathology													
Bil Kes	1	1	2	-	-	1	1	2	-	-	1	2	11
Bil Spesimen	1	2	2	-	-	1	1	4	-	-	1	2	14
Bil Ujian (ikut bilangan organ)	1	2	2	-	-	1	1	4	-	-	1	2	14
PCR													
Bil Kes	83	76	78	87	62	80	61	92	70	56	47	62	854
Bil Spesimen	336	132	274	294	133	262	168	178	103	141	99	109	2,229
Bil Ujian	448	132	274	294	133	262	168	178	103	141	103	113	2,349

PETUNJUK PRESTASI	JAN	FEB	MAC	APR	MEI	JUN	JUL	OGOS	SEPT	OKT	NOV	DIS	JUMLAH
Serologi (tidak termasuk kes yang dihantar ke VRI)													
Bil Kes	29	42	21	26	45	99	91	95	49	125	78	24	724
Bil Spesimen	573	296	268	297	471	788	571	1,113	228	1,022	638	218	6,483
Bil Ujian	1018	431	569	646	942	1,447	860	1,754	228	1,418	1,052	596	10,961
a) Perkhidmatan Diagnosis													
(i) Bilangan kes dikendalikan	140	18	117	55	34	67	62	111	49	91	66	165	975
(ii) Bil. Specimen	519	63	456	210	155	224	253	397	228	311	238	522	3,576
(iii) Bil. Ujian	534	64	476	254	159	236	266	546	228	326	247	554	3,890
b) Perkhidmatan Monitoring													
(i) Bilangan kes dikendalikan	218	249	205	205	181	407	370	356	289	323	280	177	3,260
(ii) Bil. Specimen	1666	1009	938	937	911	2,394	1,701	2,165	1,581	2,247	1,670	1,165	18,384
(iii) Bil. Ujian	2702	1366	1337	1,332	1,422	3,781	2,396	3,121	1,925	2,825	2,445	1,811	26,463
c) Project													
Jumlah Projek dikendalikan													-
(i) Bilangan kes dikendalikan													-
(ii) Bil. Specimen													-
(iii) Bil. Ujian													-
d) Reference													
(i) Bilangan kes dikendalikan													-
(ii) Bil. Specimen													-
(iii) Bil. Ujian													-
f) Turn Around Time (Mengikut Jenis Ujian)													
1. Bacteriology + Mycology													
(i) Routine Culture (7-14 hari)	91/91 kes	12/12 kes	72/72 kes	22/22 kes	29/29 kes	36/36 kes	43/43 kes	53/53 kes	31/31 kes	50/50 kes	43/43 kes	85/85 kes	

PETUNJUK PRESTASI	JAN	FEB	MAC	APR	MEI	JUN	JUL	OGOS	SEPT	OKT	NOV	DJS	JUMLAH
(i) Special Bacteriology (7-14 hari)	56/56 kes	39/40 kes	72/72 kes	59/59 kes	46/46 kes	79/79 kes	85/85 kes	112/115 kes	176/178 kes	80/80 kes	82/85 kes	77/78 kes	
(ii) Serology (2-5 hari)	21/21 kes	33/37 kes	5/8 kes	14/17 kes	27/34 kes	83/84 kes	36/40 kes	32/34 kes	23/24 kes	29/30 kes	27/34 kes	11/12 kes	
(iv) Antibiotic Sensitivity Test (3-7 hari)	0/0 kes	0/0 kes	0/0 kes	3/3 kes	2/2 kes	7/7 kes	6/6 kes	13/13 kes	11/11 kes	7/7 kes	8/12 kes	1/1 kes	
(v) Identifikasi spesies bakteria (5-10 hari)													
(vi) Yeast & Mould & Myco (5-30 hari)													
2. Virology													
(i) Virus Isolation (9-21 hari)	21/21 kes	18/18 kes	24/24 kes	19/19 kes	16/16 kes	31/31 kes	54/54 kes	42/42 kes	14/14 kes	7/7 kes	11/13 kes	19/22 kes	
(ii) PCR (4-7 hari)	80/83 kes	43/76 kes	72/78 kes	64/97 kes	56/62 kes	76/83 kes	37/61 kes	64/92 kes	28/70 kes	17/56 kes	39/47 kes	50/62 kes	
(iii) Serology (2-5 hari)	8/8 kes	5/5 kes	13/17 kes	11/18 kes	23/33 kes	86/90 kes	51/71 kes	80/82 kes	31/31 kes	107/107 kes	47/50 kes	14/14 kes	
3. Parasitology & Haematologi (2-5 hari)													
(i) Blood Parasite	17/17 kes	3/25 kes	8/8 kes	3/5 kes	7/14 kes	44/50 kes	29/29 kes	19/19 kes	15/16 kes	4/21 kes	16/18 kes	6/6 kes	
(ii) Complete Blood Count	1/1 kes	5/5 kes	0/0 kes	1/2 kes	1/1 kes	3/3 kes	1/1 kes	4/4 kes	0/0 kes	0/0 kes	0/0 kes	1/1 kes	
(iii) Endoparasite	32/34 kes	7/9 kes	30/30 kes	8/11 kes	4/4 kes	20/24 kes	16/17 kes	20/20 kes	17/17 kes	32/32 kes	20/20 kes	60/63 kes	
(iv) Ectoparasite	0/0 kes	0/0 kes	0/0 kes	0/0 kes	0/0 kes	0/0 kes	0/0 kes	0/0 kes	0/0 kes	0/0 kes	0/0 kes	2/2 kes	
4. Pathology & Histo Slide Examination													
(i) Post-mortem & PM result (1-3 hari)	1/1 kes	1/1 kes	2/2 kes	0/0 kes	0/0 kes	0/1 kes	1/1 kes	2/2 kes	0/0 kes	0/0 kes	0/1 kes	1/2 kes	
(ii) Slide preparation & results (7-14 hari)													
g) Perkhidmatan													
(i) Bilangan pelanggan yang diberi khidmat (submitter)	94	96	72	75	71	198	154	157	154	158	158	80	1,467
(ii) Bilangan pelanggan yang diberi khidmat (penternak)													

Unit Jaminan Kualiti Veterinar

Pengenalan

Unit UJKV merupakan salah satu unit dibawah Bahagian Perkhidmatan Veterinari yang telah ditubuhkan sejak 2006 yang lalu. Secara amnya unit ini menyelaras aktiviti berkaitan skim akreditasi ladang-ladang, premis, pemantauan aktiviti perladangan, kempen kesedaran, pendaftaran ladang dan persijilan SCEP melalui program biosekuriti ladang ternakan unggas dan ruminan di negeri Sabah.

Secara amnya Program Jaminan Kualiti (*Quality Assurance Program*) ditakrifkan sebagai aktiviti yang bertujuan untuk mencapai standar yang diperlukan (MS ISO 9001:2015) dan juga merupakan tunjang kepada satu sistem pengikhtirafan sesebuah ladang mahupun premis. Untuk mencapai efisiensi kerja yang memuaskan, penting untuk memulakan penyeragaman proses dan pemantapan kualiti perkhidmatan.

Program jaminan kualiti akan dapat membantu mengurangkan ketidakpatuhan dan mengelakkan daripada berlaku kesilapan atau ralat yang boleh berlaku secara dalaman di peringkat ladang maupun premis. Oleh itu, objektif unit QAP yang jelas tentang jenis dan spesifikasi maklumat yang diperlukan harus diketahui sebelum program dimulakan.

Komponen program QAP dapat dibahagikan kepada tiga peringkat:

1. Peringkat strategik atau organisasi (berkaitan dengan dasar kualiti, objektif dan pengurusan dan biasanya dihasilkan sebagai Manual Kualiti);
2. Taktikal atau berfungsi peringkat (berurusan dengan amalan am seperti latihan, kemudahan, pengendalian QAP); dan
3. Peringkat operasi (berkaitan dengan *Standard Operating Procedures* (SOP)).

Pelaksanaan Aktiviti

Perancangan dan pelaksanaan strategik merupakan salah satu pendekatan pengurusan kualiti untuk mencapai kecemerlangan organisasi. Ia dilaksanakan melalui proses penetapan halatuju, pengenalan pastian isu-isu strategik serta penggubalan strategi-strategi ke arah pencapaian objektif organisasi yang diterapkan.

Sepanjang tahun 2022, Unit QAP telah merancang sasaran pencapaian yang telah dipersetujui dan telah dilaksanakan seperti jadual 13 dan 14 di bawah:

Persijilan	Unggas		Ruminan		Walit	Loji	Ulasan
	RA	CA	RA	CA			
SCEP	9	4					Ladang Unggas Swasta dan Jabatan
MyGAP	9				50		Ladang swasta / Jabatan
VHM						3	RC (EBN) (1 premis lulus)
GVHP							Sarang burung

Jadual 13

Sasaran Pelaksanaan	Aktiviti
Feb-April	Pemeriksaan Permohonan Persijilan MyGAP / SCEP bagi ladang Ruminan dan Unggas (Bt 16 / 4 Broiler Farm Swasta Tawau)
Jun-Ogos	Survelan Audit / Review Audit SCEP 9 ladang unggas tamat tempoh 2022.
September	Pemeriksaan Permohonan Persijilan MyGAP / SCEP bagi ladang Ruminan dan Unggas (Tawau / Kudat) (tergantung permohonan pihak ladang dan persiapan)
Disember	Mesyuarat AJK dan pembentangan 9 ladang SCEP bagi kelulusan persijilan 2023-2024

Jadual 14

Kempen Kesedaran / Program Promosi

Kempen kesedaran merupakan elemen yang penting bagi meningkatkan kefahaman peternak / pemilik premis berkenaan hubungkait program persijilan dan risiko keselamatan makanan ternakan serta produk hasil ternakan. Selain daripada itu, dengan kempen juga akan mempermudah proses permohonan dan persijilan kerana pemohon dapat mempersiapkan segala keperluan terlebih dahulu sebelum membuat permohonan.

Oleh itu, unit ini mengambil inisiatif untuk mengembangkan fungsinya dengan memberi atau menyampaikan maklumat terhadap program yang boleh membawa manfaat kepada semua yang terlibat baik secara langsung ataupun tidak langsung.

Pada tahun 2022, Unit QAP telah menjalankan kempen dan promosi kepada 4 pemilik ladang di Keningau dan Tawau. Namun masih menunggu meklumbalas mengenai kelanjutan permohonan persijilan.

Unit Epidemiologi

Pengenalan

Program Survelan Penyakit Haiwan Negeri Sabah 2022 meliputi pengambilan sampel, survelan klinikal, pengumpulan, analisis data dan pelaporan data survelan untuk sebanyak 14 penyakit haiwan. Program Survelan Penyakit Haiwan bertujuan untuk pengesanan awal dan pengawasan risiko penyakit rentas sempadan, zoonosis dan baru muncul, penilaian dan peningkatan pengawasan bagi program kawalan dan pembasmian penyakit dan ancaman kepada kesihatan haiwan. Program dan sistem survelan yang sedia ada ini juga dapat dijadikan panduan dalam menentukan tindakan kawalan dan pembasmian penyakit haiwan berkaitan bagi menjaga kepentingan industri ternakan dan kesejahteraan haiwan di Negeri Sabah.

I. Penyakit Kuku Dan Mulut (Foot and Mouth Disease)

Sabah telah mendapat pengiktirafan bebas penyakit tanpa vaksinasi penyakit FMD dari pihak Kesihatan Haiwan sedunia (OIE) pada tahun 2004. Sehingga kini Sabah dan Sarawak adalah dua negeri di Malaysia yang masih bebas penyakit FMD tanpa program vaksinasi. Bagi tujuan pengekalan ini, Program Survelan Penyakit Kuku dan Mulut (FMD) adalah dirangka khas untuk tujuan mengekalkan pengiktirafan status zon bebas FMD mengikut artikel 8.8.2 OIE Terrestrial Animal Health Code.

Aktiviti persampelan yang dijalankan berupa pengambilan sampel serum dan survelan klinikal ke atas ladang – ladang ternakan lembu, kerbau, kambing, bebiri, babi domestik dan babi kampung (backyard) mengikut artikel 8.8.40 hingga 8.8.42 OIE Terrestrial Animal Health Code.

II. Rabies

Negeri Sabah masih mengekalkan status bebas Penyakit Rabies sejak 1981. Pelbagai langkah dan usaha dilakukan untuk mengekalkan status bebas Rabies antaranya:

- i. Persampelan kepala anjing secara rawak yang dibuat ke atas anjing-anjing yang dimusnahkan.
- ii. Program vaksinasi strategik terhadap Haiwan Pembawa Rabies (HPR) di Kawasan zon perlindungan melibatkan Wilayah Beaufort, Keningau dan Tawau.
- iii. Aktiviti Kempen Kesedaran terhadap penyakit Rabies.
- iv. Laporan gigitan Haiwan Pembawa Rabies (HPR) dan siasatan terhadap laporan gigitan tersebut

III. Highly Pathogenic Avian Influenza (HPAI)

Persampelan bagi Avian Influenza dijalankan adalah untuk mengesan penyakit unggas disebabkan oleh Virus Influenza yang dikenalpasti sebagai Notifiable Avian Influenza (NAI) dalam OIE Terrestrial Manual mengikut Artikel 10.4.27 to 10.4.29.

Program survelan dijalankan untuk mengesan kejadian NAI terutamanya HPAI seawal mungkin jika berlaku jangkitan. Objektif Survelan Notifiable Avian Influenza (NAI) adalah sebagai pengesanan awal dan pengekalan status bebas Penyakit NAI negeri Sabah. Populasi

Sasaran (target population) adalah dari berbagai kumpulan unggas, namun keutamaan diberikan kepada populasi unggas berisiko tinggi untuk dijangkiti penyakit tersebut;

1. Kumpulan ayam kampung dan lain-lain unggas
2. Kumpulan itik dan angsa
3. Kedai burung / petshop yang ada menjual sebarang jenis unggas arena
4. Ladang ayam komersil dan bukan komersil
5. Premis Walit.

IV. Bovine Brucellosis (B. Abortus)

Objektif surveilan Bovine Brucellosis dijalankan ialah untuk mengetahui prevalen dalam ternakan lembu di dalam negeri Sabah berikutan adanya program kawalan Brucellosis yang dijalankan. Persampelan secara dua peringkat dipilih. Sampel dikira berdasarkan tahap keyakinan 95% dan 10% prevalen di peringkat populasi premis dan di peringkat populasi ternakan di premis terpilih. Sampel kemudiannya dibahagikan proportionately mengikut daerah berdasarkan jumlah premis di dalam daerah tersebut. Serum diambil secara rawak berdasarkan jumlah yang telah ditentukan di setiap premis terpilih. Ujian RBPT perlu dijalankan di lapangan dan sampel yang didapati positif dihantar ke makmal untuk ujian CFT/ELISA bagi tujuan pengesahan. Sampel diambil daripada ternakan yang berumur lebih daripada 6 bulan.

Jadual 15: Aktiviti Survelan Brucella Abortus

Wilayah	Daerah	Bil. Gerompok / Ladang Dipantau	Bil. Ternakan Disampel	Bil Gerompok Positif	Bil Ternakan Positif
1	Beaufort	4	13	0	0
	Kuala Penyu	2	10	0	0
	Membakut	3	10	0	0
	Menumbok	2	10	0	0
	Papar	3	15	0	0
	Sipitang	8	20	0	0
2	Tuaran	1	7	0	0
3	Kudat	4	15	0	0
	Kota Belud	5	10	0	0
	Kota Marudu	5	20	1	1
	Pitas	2	5	0	0
	Ranau	8	10	0	0
	Banggi	6	20	0	0
4	Keningau	6	53	0	0
	Tambunan	3	60	0	0
	Tenom	9	1	0	0
	Sook	6	59	0	0
	Nabawan	2	0	0	0
5	Beluran	3	0	0	0
	Kinabatangan	4	0	0	0
	Sandakan	2	10	0	0
6	Tawau	24	43	1	1
	Lahad Datu	44	30	0	0
	Semporna	3	10	0	0
	Kunak	3	0	0	0
JUMLAH KESELURUHAN		279	431	2	2

V. Brucella Melitensis

Survelan ini dijalankan untuk mengetahui prevalen pada ternakan kambing/bebiri di dalam sesebuah negeri di Sabah serta menentukan keberkesanan program kawalan B. Melitensis yang dijalankan. Persampelan secara dua peringkat dipilih. Sampel dikira berdasarkan tahap keyakinan 95% dan 10% prevalen di peringkat populasi premis dan di peringkat populasi ternakan di premis terpilih. Sampel kemudiannya dibahagikan proportionately mengikut daerah berdasarkan jumlah premis dalam daerah tersebut. Serum diambil secara rawak berdasarkan jumlah yang telah ditentukan di setiap premis terpilih. Ujian RBPT dijalankan di lapangan dan sampel yang di dapati positif dihantar ke makmal untuk ujian CFT/ELISA bagi tujuan pengesahan. Sampel diambil daripada ternakan yang berumur lebih daripada 6 bulan.

VI. Tuberculosis (TB)

Survelan Penyakit Tuberculosis dijalankan ialah untuk mengetahui prevalen penyakit tersebut dalam lembu dan kerbau tenusu serta menilai keberkesanan kawalan penyakit TB. Persampelan secara dua peringkat dipilih. Sampel dikira berdasarkan tahap keyakinan 95% dan 10% prevalen di peringkat populasi premis dan di peringkat populasi ternakan di premis terpilih. Sampel kemudiannya dibahagikan proportionately mengikut daerah berdasarkan jumlah premis di dalam daerah tersebut. Sample darah untuk ujian saringan menggunakan ujian lipatan kaudal (Caudal Fold Tuberculin Test/CFT). Ujian Comparative Cervical Test CCT atau

Polymerase Chain Reaction (PCR) untuk pengesahan. Sampel perlu diambil secara rawak dan ujian dijalankan ke atas ternakan yang berumur lebih 6 minggu berdasarkan jumlah yang telah ditentukan di setiap premis terpilih secara rawak.

VII. Paratuberculosis / Johne's Disease

Objektif survelan Penyakit Johne's dijalankan adalah untuk mengetahui prevalen penyakit tersebut dalam lembu dan kerbau. Persampelan secara dua peringkat dipilih. Sampel dikira berdasarkan tahap keyakinan 95% dan 10% prevalen di peringkat populasi premis di peringkat populasi ternakan di premis terpilih. Sampel kemudiannya dibahagikan proportionately mengikut daerah berdasarkan jumlah premis di dalam daerah tersebut. Serum perlu diambil secara rawak berdasarkan jumlah yang telah ditentukan di setiap premis terpilih.

VIII. Penyakit Hawar Berdarah (Hemorrhagic Septicemia)

Penyakit Hawar Berdarah atau Hemorrhagic Septicaemia adalah penyakit haiwan endemik yang menyerang ternakan ruminan terutamanya kerbau. Program vaksinasi hendaklah dilaksanakan keatas gerompok yang berada di kawasan "Hot Spot" iaitu dimana terdapat jangkitan HS dalam tempoh 3 tahun lepas.

Jadual 16: Aktiviti Vaksinasi Hemorrhagic Septicaemia

Wilayah	Daerah	Bil Kerbau	Bil Kerbau Divaksinasi	Bil Lembu	Bil Lembu Divaksinasi
1	Beaufort	58	27	0	0
	Sipitang	20	20	0	0
	Papar	40	30	0	0
	Kuala Penyu	512	67	0	0
	Bongawan	211	72	323	0
	Membakut	13	12	0	0
2	Kota Kinabalu	32	2	0	0
	Tuaran	8	8	0	0
3	Kudat	70	0	2	2
	Kota Belud	550	0	5	0
	Kota Marudu	80	0	4	0
	Matunggong	0	0	2	0
	Pitas	0	0	1	0
	Ranau	20	0	2	0
	Banggi	150	87	10	0
4	Tambunan	114	49	0	0
	Sook	202	202	0	0
5	Beluran	550	320	0	0
	Kinabatangan	1250	712	0	0
	Tongod	62	62	0	0
	Sandakan	106	106	0	0
6	Tawau	54	34	0	0
	Lahad Datu	103	87	0	0
JUMLAH KESELURUHAN		4,205	1,897	349	2

IX. Bovine Spongiform Encephalopathy (BSE)

Objektif surveilan Penyakit BSE dijalankan adalah untuk mengenalpasti status Penyakit BSE di negeri Sabah. Persampelan dijalankan berpandukan OIE (Office International des Epizooties/World Organisation for Animal Health) artikel 11.5.20 hingga 11.5.22.

Jadual 17: Aktiviti Persampelan Bovine Spongiform Encephalopathy (BSE)

WILAYAH	DAERAH	JUMLAH SAMPEL
1	Beaufort	8
	Sipitang	4
	Papar	3
	Menumbok	2
	Kuala Penyu	2
	Bongawan	5
	Membakut	3
2	Kota Kinabalu	6
3	Kota Belud	1
	Kota Marudu	3
4	Keningau	2
	Tambunan	1
	Tenom	9
	Sook	1
	Nabawan	2
5	Beluran	2
	Sandakan	2
	Kinabatangan	3
	Tongod	1
6	Tawau	2
	Lahad Datu	3
	Semporna	1
	Kunak	1
JUMLAH KESELURUHAN		67

X. Penyakit Nipah

Objektif surveilan serologi dan klinikal bagi Penyakit Nipah dijalankan adalah untuk mengenalpasti status penyakit haiwan dalam negeri Sabah bagi ternakan khinzir. Jenis sampel berupa serum ternakan yang berumur lebih dari 4 bulan melibatkan ternakan Boar, ibu babi bunting, ibu babi menyusui dan babi grower.

XI. Penyakit Classical Swine Fever (CSF)

Objektif surveilans serologi dan klinikal bagi Penyakit CSF dijalankan adalah untuk mengenalpasti status penyakit CSF di negeri Sabah bagi ternakan khinzir.

Jadual 18: Aktiviti Persampelan Penyakit CSF

Wilayah	Daerah	Jumlah Ladang Dilawat	Jumlah Sampel (Ladang)	Jumlah Sampel (Abbatoir)
1	Sipitang	1	11	0
	Papar	242	150	0
	Kuala Penyu	10	29	0
2	Kota Kinabalu	4	82	0
	Penampang	1	19	0
	Tuaran	3	60	0
4	Keningau	4	9	0
	Tambunan	0	0	0
	Tenom	2	7	0
	Sook	0	2	0
5	Sandakan	4	12	0
6	Tawau	43	64	0
	Semporna	0	0	0
JUMLAH KESELURUHAN		314	445	0

XII. Newcastle Disease (ND)

Objektif surveilans Penyakit ND adalah untuk mengetahui prevalen penyakit ND dan keberkesanan pengawalan ND dan mengenalpasti Strain Virus ND yang wujud dalam Negara bagi tahun 2022.

Jadual 19: Aktiviti Pemantauan Penyakit Necastle Disease (ND)

Wilayah	Daerah	Jumlah Lawatan	Jumlah Sampel	Jumlah Divaksin
1	Beaufort	5	105	0
	Sipitang	3	75	0
	Papar	104	323	1674
	Menumbok	32	0	0
	Kuala Penyu	0	38	0
	Bongawan	17	100	0
	Membakut	3	65	0
2	Kota Kinabalu	10	123	1803
	Penampang	1	65	50
	Tuaran	28	123	0
3	Kudat	4	45	0
	Kota Belud	15	127	0
	Kota Marudu	10	167	3585
	Matunggong	1	0	0
	Pitas	2	15	0
	Banggi	1	45	0
4	Keningau	7	55	0
	Tambunan	1	30	21
	Tenom	0	30	0
	Sook	1	0	1705
	Nabawan	10	21	0
5	Beluran	2	55	10
	Kinabatangan	17	170	3671
	Sandakan	22	138	120
	Tongod	0	0	0
6	Tawau	6	290	1844
	Lahad Datu	0	15	0
JUMLAH KESELURUHAN		302	2,220	14,483

XIII. Salmonellosis

Selain persampelan untuk NAI dan ND pada unggas, persampelan penyakit Salmonella juga dijalankan. Objektif surveilan salmonellosis adalah untuk mengetahui prevalen penyakit dan keberkesanan pengawalan penyakit Salmonellosis serta untuk mengenalpasti Serotip Bakteria Salmonella yang wujud di negeri Sabah tahun 2020.

Galeri 2022

Timbalan Ketua Menteri merangkap Menteri Pertanian dan Perikanan Datuk Seri Panglima Dr. Jeffrey G. Kitingan telah melawat tapak pembinaan Pig Farming Area (PFA) atau kawasan Penternakan Babi di Tongod. - 12.03.2022

Majlis Amanat Pengarah DVS 2022

DEMONSTRASI PENYEDIAAN MAKANAN TERNAKAN RUMINAN

Demonstrasi Pengambilan Darah pada Ternakan Kambing

Demonstrasi Rawatan Luka pada Ternakan Kambing

Hari Ladang Peringkat Wilayah Kudat (gambar atas) dan Beaufort (gambar bawah).

Konvensyen Baharu Kumpulan Inovatif dan Kreatif – yang dirasmikan oleh Datuk James Ratib.